

Management educațional – teorii și perspective

Rezumat

Cuprins:

Partea I. Descriere	2
Partea II. Istoria definițiilor educației	3
Partea III. De la managementul general la managementul educațional	8

Partea I. Descriere

Structura tezei de doctorat este alcătuită din patru părți care cuprind un sumar al definițiilor date educației de-a lungul timpului, referințe legate de evoluția școlii - instituția de învățământ responsabilă de furnizarea educației, rolurile manageriale în procesele de reformă, referințe la importanța cadrelor didactice bune, la calitățile necesare acestora pentru a fi modele, manageri și lideri.

Din studierea definițiilor date educației s-a constatat marele interes care s-a manifestat față de educație de-a lungul istoriei. Consider că acest capitol este fundamentul acestei teze pentru că demonstrează faptul că nu prea putem să ne considerăm pionieri și inovatori în educație. Că ceea ce se face azi în educație nu e nou. Este noua tehnologia, dar scopul educației din Antichitate și de acum e același. E adevărat că putem să venim cu idei de îmbunătățire a procesului educațional din prisma vitezei mari de dezvoltare a tehnologiei și necesitatea adaptării sistemului de învățământ. Dar ideile mari și consistente vin din trecut. Experiența vine tot/doar din trecut. Concluzia care poate fi desprinsă este că, în educație, nu prea putem vorbi în termeni de inovare. Putem vorbi în termeni de adaptare și de diversificare a mijloacelor de predare și de ușurare a învățării. Dar nu mai mult.

De asemenea, un alt capitol asupra căruia trebuie să insistăm este legătura puternică dintre managementul general și managementul educațional, de necesitatea preluării bunelor practici din managementul general pentru că scopul este eficientizarea rezultatelor.

Și, la sfârșit, putem adresa câteva întrebări retorice: Cum ar fi societatea fără educație? Cum ar arăta societatea dacă sistemul educațional ar răspunde mai rapid provocărilor pe care le ridică schimbările rapide de pe piața muncii? Există domenii în care educația NU intervine? Cum ar arăta o societate cu din ce în ce mai mulți oameni foarte bine instruiți?

Iar răspunsurile la toate aceste întrebări, și la multe alte întrebări legate de succesul/insuccesul procesului educativ, conceptul inovator de management educațional, cu toate principiile, experiențele și obiectivele propuse, cu rezultatele obținute în urma schimbului de bune practici, trebuie să ofere răspunsul și să intervină prin argumentarea științifică, prin răspunsul la realitate, prin experiență, prin pregătirea și instruirea responsabilă a cadrelor didactice și a factorilor

decizionali din domeniul educațional și prin conștientizarea tuturor actorilor care intervin în procesul educațional despre rolul fără egal, rolul unic pe care îl poate avea, în fiecare moment în copilăria și educația elevilor și a viitorului personal și profesional al acestora.

Partea II. Istoria definițiilor educației

Este de necontestat faptul că educația este domeniul cu cea mai veche istorie în întregul perimetru al științelor. Educația, de asemenea, intră în categoria conceptelor cărora le-au fost date mai multe definiții, dar, nici unul nu pare să conțină întreaga "imensitate" și "densitate" din domeniile pe care le acoperă și în care educația intervine. În acest fel, profesorul Dumitru Salade este unul dintre cei care îndrăznesc să stabilească un număr aproximativ de definiții „*deși multe (peste 120), definițiile educației sunt departe de a epuiza subiectul deoarece fiecare epocă pune în fața instituțiilor ei de cultură și educație sarcini noi, obiective specifice etapei pe care o parcurge*” .

Pornind de la această apreciere, o incursiune în "istoria" de definiții ale educației, ca urmare a abordărilor acesteia, poate constitui un punct de plecare în înțelegerea "drumului" și a "procesului" care au trecut peste educație și pe care le-a "suferit", în urma evoluției educației din antichitate - abordare care are ca "esență" vechimea referințelor despre acest concept, și până în prezent.

Din punct de vedere etimologic termenul educația provine din limba latină "educatio" (subst.) = creștere, educație și din "educō", "educere" (verb) = a scoate din starea de natură și a înălța în starea de cultură.

Cuvântul educație pare că a fost pus în circulație, prin anii 1527, ca echivalent al expresiilor "instruire" sau "înființare" utilizate, în acea vreme, pentru a desemna formarea umană.

Trebuie subliniat că doar din punct de vedere al conceptului, termenul de educație a fost pus în circulație atât de târziu, pentru că copilul, și ulterior adultul, au trebuit să beneficieze de educație din primele etape ale vieții și din primele perioade ale istoriei, dar în afara instituțiilor de

educație și formare. Școala, ca instituție creată și responsabilă pentru educație, a apărut mult mai târziu.

Din primele etape ale istoriei și până la apariția școlii și a posibilității accesului la educație, aceasta se reducea la învățarea prin imitarea de către copil a părinților și a celor din jur iar ulterior, din momentul ieșirii din perimetrul casei, acesta învăța din modelele de comportament sau din atitudinile văzute în mediul în care trăia, în plus față de mediul familial, prin participarea la viața colectivă, cum ar fi diversele ceremonii religioase, deplasările la vânătoare, pescuit etc.

Poate fi reconfirmat, fără riscul de a greși, că educația a reprezentat încă din vremuri foarte îndepărtate istoriei un interes special și o preocupare importantă pentru toate categoriile sociale, și acest fapt este reflectat cel puțin de Opusculul celebru al lui Plutarh (anii 50 -138 d. Hr.), intitulat Educația copiilor, care este considerat „*primul tratat, special consacrat educației, pe care ni l-a transmis antichitatea*” .

În acest context, al vechimii definirii educației, din perioade istorice foarte îndepărtate, din perioada antichității, putem să-i menționăm pe marii filosofi și gânditori: Pitagora, Socrate, Xenophon, Platon sau Aristotel, care în discursurile sau scrierile lor se refereau adeseori la educație.

În referințele sale la educație, Pitagora aprecia că “*scopul suprem al educației este de a dezvolta corpul în armonie cu spiritul, asigurând astfel liniștea interioară a omului în toate împrejurările*”. Poate fi remarcat, astfel, faptul că filosoful antic îi conferea educației un alt rol decât cel la care ne referim noi astăzi. El se referea la „starea” corpului omenesc și influența pe care această stare o are asupra interiorului omului și poate fi observat faptul că nu făcea nicio referire directă la necesitatea dobândirii de informații sau transmiterii de informații.

Pentru Socrate educația avea, în ultimă instanță, o funcție socială, după cum apreciază autorul Cristian Stan. Astfel, Socrate considera că nu strălucirea fiecăruia era lucrul cel mai important, ci felul în care ideile bune erau diseminate și felul în care poate schimba societatea, în asemenea fel încât inteligența și moralitatea să se combine. Apropiind educația de contextul vieții reale, Socrate aprecia că menirea acesteia era, în ultimă instanță, „de a învăța omul ce să facă și cum să facă” în contextul unei înțelegeri lucide și depline a realității.

Importanța contribuției a lui Platon la dezvoltarea educației a fost remarcată în secolul al XVIII-lea, deci la o distanță foarte îndepărtată, în istorie. „Vreți să aveți într-adevăr o idee despre adevărata educație publică? Atunci citiți Republica lui Platon, cel mai frumos tratat de educație care a putut fi scris vreodată”, a scris entuziasmat marele pedagog francez, Jean Jacques Rousseau, autorul lucrării fundamentale despre predarea modernă “Emil sau despre educație”, pe care o menționează profesorul Ion Boboc.

Revenind la filosofii din Antichitate, Aristotel din Stagiria, cel mai însemnat elev a lui Platon, în tratatul Politica chiar a realizat o periodizare a educației care atestă încrederea ridicată din Stagirit în puterea educației asupra naturii umane. Potrivit scrierilor acestuia, în cicluri de 7 ani, trebuiau să se succedă etapele educației: educația în familie (cu scopul dezvoltării normale și a călirii organismului), educația până la pubertate (7-14 ani) și educația de la pubertate la tinerețe (21 de ani). În general, periodizarea Stagiritului coincidea cu practica educativă și școlară din Atena vremii sale, nefiind originală.

Poate că mărturia cea mai elocventă a înțelegerii de către gânditorii antici chinezi, ca proces de permanentă devenire a ființelor umane, este reprezentat de faptul că semnul care exprimă conceptul de "educație" este alcătuit la rândul său din două semne: unul corespunzător cuvântului "durere", și unul corespunzător cuvântului "schimbare", pentru ca, în continuare, să specifice faptul că sistemul educațional chinez este "creditat de majoritatea specialiștilor în domeniu ca fiind primul care a introdus examenele oficiale de promovare de la un nivel de instruire la altul și inclusiv în funcțiile administrative". În concluzie, ideea obligativității, în scopul de a stabili unele bariere de acces pe o treaptă superioară de învățământ este o moștenire din Antichitate.

Făcând un salt în istorie putem să ne oprim la perioada Renașterii (secolele XV-XVI), când interesul statelor naționale pentru educație s-a concretizat prin stabilirea/impunerea unor idealuri educaționale care și-au pus amprenta asupra trăsăturilor psiho-morale care disting, și azi, diversele popoare. Astfel, a apărut "Gentilhomme-ul", idealul educațional al francezilor, care a fost teoretizat încă din Renaștere de François Rabelais, la care face trimitere autorul Ioan Jinga. Ulterior, a apărut "Gentleman-ul" englez, renumit pentru purtarea politicoasă, calmul englezesc și spiritul practic, care a fost "zămislit" în secolul al XVIII-lea în paginile operei pedagogice a

lui J. Locke. Regăsim, astfel, și în această perioadă a istoriei ideea necesității dobândirii de către om a unor calități morale, idee menționată și în perioada Antichității, la care face referire și autorul Ștefan Meitani.

Dacă în perioada antică influența educației asupra dezvoltării statului a fost surprinsă de Aristotel, acest fapt este, de asemenea, remarcat în perioada Renașterii de Erasmus, marele gânditor olandez, care a considerat că *"cea mai importantă speranță unei națiuni se află în educația bună pe care asigură tineretului său."*

În secolul al XVIII-lea, Immanuel Kant, cunoscutul filosof german, scria, în *„Tratatul său de pedagogie”*, că *”omul poate deveni om numai prin educație”*. De asemenea, tot Kant considera că *“o bună educație este izvorul întregului bine în lume”*. Deși nu a detaliat la ce anume se referea, considerăm că făcea referire la latura morală a personalității umane.

Un secol mai târziu, în secolul al XIX-lea, în spațiul german, în scrierile din tinerețe ale lui Karl Marx, la care face referire autorul Momanu Mariana atrage atenția un articol din Gazeta renană din mai 1842, primul, se pare, în care acesta vorbește despre educație și dezvoltă acest concept într-un adevărat raționament *”tot ceea ce este imperfect are nevoie de educație. Educația, ca activitate umană, este imperfectă. În concluzie, educația are ea însăși nevoie de educație”*. Găsim, în această teză a lui Marx, după cum apreciază autorul Mariana Momanu, o idee extrem de modernă și actuală despre educație, și anume aceea a formării continue a cadrelor didactice, care avea să conducă, însă, în contextul socio-politic creat plin aplicarea ideologiei comuniste, de inspirație marxistă, la cunoscuta practică a reeducării cadrelor didactice.

Pentru Friedrich Nietzsche, filozof german al secolului al XIX-lea, educația „reprezenta mai întâi doctrina despre necesar – apoi despre schimbător și variabil. Pe tânăr îl introducem în natură, îi arătăm, pretutindeni, modul de funcționare al legilor, pe urmă legile societății civile. Deja aici apare la suprafață întrebarea: așa trebuia să fie aceasta? Progresiv, el are nevoie de istorie pentru a deveni aceasta așa. Însă, în acest mod, el învață că aceasta putea fi și altfel. Câtă putere are omul asupra lucrurilor! Aceasta este întrebarea oricărei educații”. Reiese foarte clar, din această constatare, faptul că filozoful german se baza pe posibilitatea ajutorului oferit de om, omului, pe parcursul procesului său educațional. Se referea, totodată, la faptul că acest proces educațional nu putea fi făcut haotic, după ureche. Într-adevăr acesta trebuie să aibă un fundament.

În secolul al XIX-lea, cunoscutul sociolog Herbert Spencer menționa că “a educa, înseamnă a-l pregăti pe om pentru a trăi o viață completă și pentru a putea să satisfacă toate genurile de activitate, de care are nevoie în viață”. Acest sociolog, fără a detalia la care genuri de activitate se referea, presupunem că se gândea atât la componenta morală, cât și la cea intelectuală.

Au fost și sunt și foarte mulți autori români care au abordat și abordează domeniul educațional, din diferite perspective.

Astfel, profesorul Simion Bărnăuțiu, unul din ctitorii școlii românești ai secolului XX, cum era considerat de autorii Titu Georgescu și Emil Băldescu, spunea că ”scopul educației nu poate fi altul decât a cultiva umanitatea în fiecare om pre cât se poate mai deplin”. Rezultă, și de aici, rolul educației în dobândirea calităților umane.

Autorul Eugen Orhidan a reținut, considerăm noi, un aspect extrem de elocvent din scrierile lui Spiru C. Haret și anume faptul că ”scopul învățământului nu este numai instrucțiunea, ci și educațiunea tinerimii și aceasta a doua parte este mai importantă și mai greu de realizat decât cea dintâi”. Acest aspect semnifică necesitatea de a pregăti și forma calități noi pentru cadrele didactice. În societatea din zilele noastre, este evident faptul că acumularea de informații poate fi făcută din mai multe surse. Cadrul didactic trebuie să fie mai mult decât un transmițător de informații.

Tot legat de influența educației asupra deținerii de calități morale, autoarea Gabrea Maria, făcând referiri la un profesor, și anume profesorul Antonescu, spunea „înfățișând personalitatea ca ultim scop al educației [...] insistă cu cea mai mare căldură asupra educației morale și estetice, căci valorile morale și estetice nu pot lipsi din conținutul personalității”. Iar aceste cerințe pot fi îndeplinite prin implicarea reală a cadrului didactic în activitățile clasei, oră după oră, zi după zi, generație după generație.

Complexitatea și diversitatea abordărilor referitoare la educație a unor categorii sociale variate a fost și este dată în primul rând de faptul că scopurile ei au fost diferite de la o epocă la alta, de la o țară la alta, de la un continent la altul, de faptul că a depins de condiția socială a individului, de contextul politic, de scopurile urmărite dar și de cultură “adesea, cultura este variabila crucială”.

Am prezentat, mai sus, doar câteva din diversele definiții și abordări asupra educației. Lista definițiilor este totuși nelimitativă.

Prin parcurgerea acestor definiții date educației, de-a lungul istoriei, de către filologi, filosofi, profesori, academicieni, economiști, etc. putem constata vastitatea definițiilor, abordărilor de categorii sociale diferite. Acest număr mare de definiții dovedesc, în primul rând, interesul constant, căutările și încercările de fundamentare a rolului fără egal al educației. Într-un fel am încercat o sintetizare, pe diferite perioade istorice, pe diferite regiuni, pe diverși actori implicați în procesul educațional și interesați de procesul educațional, al concepțiilor, viziunilor și orientărilor care stau la baza abordărilor din prezentul de azi a educației pentru a pregăti viitorul.

Putem observa, de asemenea, pluralismul de interpretări. Se constată că nu poate fi dată o singură definiție specifică pentru o perioadă istorică, unui continent sau unei țări în care nu a existat un interes deosebit pentru acest domeniu sau dorința de a realiza ceva bun prin educație.

Din analiza acestor definiții putem concluziona faptul că educația, cu o așa istorie lungă, a apărut odată cu apariția omului pe pământ, nu poate să rămână un domeniu închis, rigid, declarat și pretins ca fiind final. Nu putem, de asemenea, să o definim într-un mod simplist. Este vorba despre istorie, despre tradiții, despre cultură, despre contextul politic, despre ideile diferitelor categorii sociale, de profilul lor profesional, de experiențele dobândite și concluziile din propriile activități sociale sau școlare, de la cunoștințele teoretice și experiența practică. O altă concluzie este faptul că o definiție unică a educației nu este posibilă. Fără educație, fără a lua în considerare istoria definițiilor date educației și ignorând trecutul, nu vom avea viitor. Preocuparea pentru educație nu este o nouă provocare. A existat din perioada antichității și va continua să fie o provocare, atât timp cât există și se dezvoltă omul.

Partea III. De la managementul general la managementul educațional

”Fără obiective clare, întregul proces educativ este hazardat și orb”

La fel ca și educația, și managementul, actul conducerii, are o istorie îndelungată și poate fi identificat, ca apariție în timp, chiar cu momentul apariției omului. E evident faptul că, în

deplasările lor la pescuit sau vânătoare, strămoșii noștri, în funcție de calitățile pe care le aveau trebuiau să organizeze aceste ieșiri, să îndeplinească actul conducerii sau să fie organizați de către cineva și astfel să îndeplinească ordinele date. În acest context, menționarea aprecierii făcută de autorii Constantin Dumitru și Sorin Ionescu care considerau că „managementul există de când e lumea” e o confirmare a unei constatări generale.

Din punct de vedere etimologic însă, noțiunile de ”management” – ”manager”, introduse de către americani în literatura de specialitate și în vorbirea curentă – cu semnificația lor actuală de ”conducere” / ”administrator” – ”conducător” – au ca origine, potrivit cercetătorilor, cuvântul latin “manus” care înseamnă ”mână” și conduce la ideea de ”manevrare”/”pilotare”.

În literatura anglo-saxonă, de exemplu, noțiunea de management desemnează atât o activitatea practică, componentă a diviziunii sociale a muncii, cât și o disciplină științifică, parte a sferei științelor sociale.

Pentru managementul științific însă, este considerat punct de plecare secolul XX. Pentru a argumenta această afirmație putem lua în considerare următoarea precizare făcută de autorul John P. Kotter „managementul este, în mare măsură, produsul ultimilor o sută de ani un răspuns la unul dintre cele mai însemnate evenimente ale secolului XX: apariția unui mare număr de organizații complexe”.

Deși cu o istorie “fundamentată științific” redusă și acest concept de ”management” care vizează noutatea a beneficiat de foarte multe și diversificate definiții.

Abordarea autorului John Beckett asupra noului concept de modernitate este următoarea “managementul este ansamblul mijloacelor prin care scopurile sunt atinse prin intermediul organizațiilor”. Iar ”mijloacele” prin care și cu care acționează managementul sunt reprezentate de resursa umană, resursa materială și nu în ultimul rând de resursa financiară. Dar dintre toate aceste mijloace elementul definitoriu este incontestabil resursa umană.

În opinia autorului Cristea Gabriela „managementul devine o modalitate nouă de conducere a tuturor organizațiilor sociale în perspective creșterii eficacității și eficienței tuturor activităților proiectate de acestea, conform statutului lor (economic, cultural, politic, pedagogic, sanitar,

religios etc.). Este un tip de conducere adaptat contextului de evoluție al societății moderne postindustriale, informaționale”.

Deci managementul este văzut ca un element inovator dar care era așteptat și care trebuia să ”conducă” munca și rezultatele acesteia spre „eficiență”. În mod sigur a fost așteptat să fie argumentat științific și recomandat, în urma consecințelor înregistrate prin aplicarea lui.

Autorul Covey definea, la începutul secolului al XX-lea, managementul ca fiind „procesul desfășurat de una sau mai multe persoane, care coordonează activitatea altor persoane, în scopul obținerii unor rezultate pe care ultimele nu le-ar putea obține singure”. Este astfel subliniat, de un alt autor, faptul că managementul implică acțiunea și intervenția omului asupra omului/oamenilor. Doar oamenii sunt singura resursă care trebuie și pot să-l materializeze.

Alți autori, printre care îl putem menționa pe Mackensie definește managementul ca fiind ”procesul în care conducătorul operează cu trei elemente fundamentale: idei, lucruri și oameni, realizând obiectivul prin alții”. Dar pentru a avea idei, trebuie ca cel care îndeplinește rolul de coordonator să dispună de experiență profesională și informații din domeniul în care își desfășoară activitatea profesională, să știe să lucreze cu resursele umane și materiale, să știe și să aibă capacitatea de a le aprecia contribuția.

Din această prezentare de definiții putem trage ușor o concluzie mai mult decât evidentă și anume faptul că succesul și performanța unei societăți depind de management. Că managementul este o “artă” iar arta, se știe, înseamnă mult efort și mult sacrificiu, că managementul este un “proces de coordonare”, că este un concept fundamentat științific care va dăinui atât de mult cât va dăinui lumea și care are o legătură inseparabilă cu societatea. Managementul depinde de contextul social, influențează și este influențat de societate. În mod sigur despre management se poate spune mult mai mult. Despre management, ca despre orice alt domeniu în care intervenția omului este hotărâtoare, nu putem pretinde că am spus tot, nici măcar că am surprind esențialul.

Datorită vitezei mari de dezvoltare a societății și a noilor nevoi auzim diferiți termeni asociați managementului, cum ar fi: managementul industrial, managementul administrativ, managementul operațional, managementul resurselor umane, managementul situațional,

managementul comparat, managementul intercultural, managementul afacerilor, etc. dar parcă nici unul nu are atât de multă ”consistență” ca și managementul educațional. Parcă niciunul nu combină atât de multe activități, inițiativă, previziune și acțiuni ca și managementul educațional.

Managementul educațional, ca domeniu de studiu și practică, a fost desprins, în mod evident, din principiile managementului general. Acesta a fost la început aplicat, așa cum se știe, în industrie și comerț.

În România termenul de management educațional a pătruns destul de recent și îndrăznesc să spun că, după regimul comunist, aplicarea sa în domeniul educațional încă se conturează.

Managementul general diferă de managementul educației în special prin finalități. Dacă în cazul managementului din domeniul economic vorbim în termeni de rezultat despre ”profitul financiar” în educație vorbim în termeni de profit despre ”absolvent”, posesorul unui ”pachet informațional”- o resursă umană pregătită pentru piața muncii. Și aici apare legătura de determinare dintre rezultatul managementului economic și cel educațional în sensul că pentru a obține un profit financiar trebuie să ai o resursă umană capabilă de a îndeplini obiectivul numit profit financiar.

Revenind la domeniul educațional putem preciza faptul că problemele din educație se schimbă datorită, în principal, așteptărilor diferite în momente diferite ale pieței muncii față de competențele și informațiile dobândite de elevi. Iar aici managementul exercitat la nivelul școlii este direct responsabil din prisma obligației de anticipare a nevoilor prezente și viitoare ale societății. Nevoile societății sunt transmise, evident, prin cerințele de pe piața muncii.

Un rol foarte important îi revine, managementului educațional în cazuri de criză. Dar, la fel ca și în cazul crizele economice, dar nu independente de acestea, crizele din domeniul educațional sunt impredictibile. Dar așa cum în medicină auzim adesea sintagma „mai bine prevenim decât să tratăm” tot așa, și în cazul educației, este mai bine să prevenim crizele. Nu putem afirma că nu pot să apară crize, oricât de vigilenți am fi. Dar momentele de criză trebuie „valorificate” în sensul de a identifica cauza și de a găsi soluțiile cele mai viabile și astfel de a regândi sistemul pentru atingerea unor rezultate mult mai bune decât cele așteptate sau preconizate.

Astfel, managementul din domeniul educațional este pus în situația de a descoperi moduri concrete de depășire a situațiilor la care organizațiile, unitatea de învățământ preuniversitară, nu le poate face față. Școala are o misiune care trebuie atinsă într-un mediu social ”turbulent” uneori sau ostil alteori, prin realizarea de schimbări în modul educării și formării resursei umane, a modului de abordare a actului predării și a modului de a ”conduce” de către fiecare cadru didactic a fiecărei ore de predare dar fără să afecteze în mod negativ și pe timp îndelungat eficiența în îndeplinirea misiunii și a atingerii scopurilor stabilite la nivelul școlii.

Fostul președinte al Franței, Nicolas Sarkozy în cu totul alt context atrăgea atenția asupra următorului aspect „nu mai putem aștepta totul de la stat. Trebuie să folosim toate pârghiile aflate la dispoziția fiecăruia dintre noi pentru a avea performanțe cât mai înalte. Și o pârghie este managementul” pentru ca în continuare să afirme „Statul nu poate totul”.

Aplicat în domeniul managementul educațional putem spune că pentru ca educația să fie un succes nu e suficient doar ca managementul să fie performant. Este într-adevăr un domeniu care până acum a adus o valoare adăugată în dezvoltarea sistemului educațional prin accentul pus asupra conducerii de la nivelul școlii.

În acest context putem menționa și sublinia necesitatea ca toți cei care dețin sau cei care se pregătesc să dețină funcția de manager trebuie să fie sensibilizați asupra necesității înțelegerii cu adevărat a principiilor aplicate în domeniul managementului general, motivul pentru care au fost preluate în managementul educațional și să fie conștientizați că prin urmărirea acestor principii care și-au dovedit utilitatea și eficiența aceștia vor putea deveni specialiști împliniți în domeniul profesional – genul de manageri care au capacitatea de a crea școli de succes, care să urmărească performanța prin stabilirea unor standarde înalte și care să poată lăsa astfel drept moștenire o școală valoroasă, o școală superioară, elevi „superiori” și de-și a dovedi capacitatea superioară de a produce avuție prin performanțele obținute de absolvenții școlilor pe care le conduc.

Educația fără management nu va putea aduce valoarea pe care societatea o așteaptă.

Cuvinte cheie: educație, management, artă, școală, elevi

